

Een (geschiedenis)wandeling door Westzaan

door WILLEM TIP/deel 17

Schijndeur

De deur van de Grote Kerk die vanuit de oostgevel naar de begraafplaats leidde is dichtgezet. Hij leidde tot scheuren in het muurwerk. Inmiddels is voor de stenen wand een schijndeur geplaatst, die de oorspronkelijke toestand weer laat zien. In het inwendige zijn de groene kleuren verdwenen. Het orgel is nu lichtroze geschilderd. Hierop aansluitend zijn de lijsten boven de deuren en rondom de vier pijlers rood gemarmerd. De preekstoel is weer blank eiken. Hij is verhangen van de noordwest naar de noordoostpijler. Tegelijk is de achttiende-eeuwse notabelenbank met haar luifel verplaatst van de zuidoost- naar de zuidwestpijler. Nog steeds recht tegenover de preekstoel.

Bij de restauratie is verder in de zuidwesthoek van de kerk een nieuw vergaderlokaal toegevoegd, goed passend bij het gebouw en opgezet in dezelfde stijl als de al aanwezige kerkenraadskamer. Onder het orgelbalkon bevinden zich nieuwe sanitaire ruimten en een garderobe.

De oude ingang van de Grote Kerk met open deur.

Bespreekbaarheid

Veel is er bij de restauratie echter ook verdwenen. Van de eikenhouten kerkbanken en de 18e-eeuwse 'dooptuin' rond de preekstoel zijn alleen enkele onderdelen van de dooptuin gehandhaafd. Als museaal element staan ze voor in de kerk. De kerkbanken in de zijbeuken zijn alle afgevoerd. De vrijgekomen vlakken zijn belegd met granieten tegels en kunnen nu dienst doen voor multifunctionele toepassingen. Onbedoeld gevolg van deze ingreep is wel dat de nagalm in de kerk uitgesproken lang is geworden. De bespreekbaarheid eist aangepaste technische voorzieningen.

Historische elementen

Het koororgel in de oostbeuk stamt uit 1956 en is in 1978 aangekocht uit de voormalige hervormde kerk aan het Hazepad te Zaandam. De vier kaarskronen zijn zeventiende eeuws en afkomstig uit de gedeeltelijk houten kerk die na de verwoestingen van 1573 aan de gereformeerden onderdak bood. Ook de overige koperen interieurstukken zijn uit

deze kerk overgenomen: de lezenaars en lichtarmen op de preekstoel en op de plaats van de voorzanger, de doopbekkenhouder aan de preekstoel en de zandloperhouder. Onder de 18e-eeuwse preekstoel bevindt zich een pelikaan met jongen, een oud-christelijk symbool dat in vrijwel dezelfde vorm ook terug te vinden is in de Westzijderkerk te Zaandam.

In de noordwesthoek van de kerk bevindt zich de 18e-eeuwse kerkenraadskamer. In dit vertrek zijn de twee steendrukken te zien die de boekhandelaar Brugman liet maken van de kerk voor en na de torenval op 1 januari 1843. De noordbeuk van de kerk biedt ruimte aan de historische bodemvondsten van de Stichting Kok-Voogd.

Nieuwe aanpassingen en verbeteringen in het interieur dateren uit de vroege 21e eeuw. Het Flaes-orgel onderging een algehele restauratie en bezit nu een vrij pedaal. De binnenwanden van de kerk werden onder leiding van architect Van Eijk in 2004 voor een deel geeloker geschilderd. Ook het kerkplafond kreeg die kleur.

Het kerkhof verkleind

De gemeente Westzaan beoogde in 1967 om tegelijk met de kerkrestauratie de Kerkbuurt te verruimen voor het verkeer. De kerkhofmuur werd daartoe acht meter naar het westen verplaatst. De grote toegangspoort tot het kerkhof, recht tegenover het

Reghthuys, verviel. De muur langs de Lambert Meliszstraat schoof twee meter op.

Voordat het verkeersplan werkelijk tot uitvoering kon komen, veranderden echter de inzichten van het gemeentebestuur. In de vroege jaren zeventig werd de voorziene verbreding van de Kerkbuurt

Het orgel in volle glorie.

Stukadoors aan het werk.

teruggedraaid. Twee rode beuken, herinneringen aan het grote kerkhof, werden niet gerooid maar alsnog zorgvuldig bewaard. Men omringde ze met een gemetselde bak.

Sint Joriskerk

In 2015 is de beuk tegenover het Reghthuys nog steeds aanwezig. Archeologen hebben hier de bodem onderzocht en de fundering van de middel-eeuwse Sint Joriskerk in kaart gebracht. De omtrekken van deze fundering zijn zichtbaar gemaakt in het plaveisel.

Ten noordoosten van het kerkhof bevindt zich een inham. Hier bevond zich tot het begin van de twintigste eeuw het gebouw van de oude Noorderschool.

Gered van de sloop

Ten noorden van het Reghthuys ligt aan beide zijden van de weg een aantal winkelpanden. Deze stammen ook uit de roerige jaren zestig en vroege jaren zeventig. Het gemeentebestuur voorzag in deze jaren een hoge groei van het aantal inwoners, onder andere door de bebouwing van het gebied rond de Euverenweg (nu een natuurgebied onder beheer van Staatsbosbeheer).

Aan de westkant van de Kerkbuurt gaat het beschermde dorpsgezicht nog door tot en met het woonhuis Kerkbuurt 41 (rijksmonument sinds 26-9-1975). Dit pand stamt uit de zeventiende eeuw en werd in de vroege jaren zeventig ternauwernood gered van de sloop. Voordat het kon worden afgebroken zette het Rijk het op de monumentenlijst. Als toegave werd toegestaan dat het pand bij de hierop volgende restauratie één travee korter werd. ■

Foto's:
Westzaanse Digitale Beeldbank